

Retterbøter

Kong Magnus Hákonsson Lagabøtes landslov, utgitt ved Magnus Rindal og Bjørg Dale Spørck, Arkivverket, *Norrøne tekster* nr. 9, Oslo 2018
Digital versjon av tekst med variantapparat, Nasjonalbiblioteket, Oslo 2020

[tall]: sidetall i 2018-utgåva
\tall\; sideskift i handskriftet
#: nytt avsnitt i handskriftet
/: linjeskift i handskriftet
<...>: manglande tekst
tekst: tilføyning
~~tekst~~: eliminerings

[986] # **1 Þessar retta 2 batar gaf Hakon konungr faðr Magnúss konunghs 3**

Þessar rettar batar gaf 4 Hakon 5 konungr sun Hakonar konungs. sunar sun 6 suerris 7 konungs 8 ollum borga 9 þings 10 monnum 11 þeim sem i rettom 12 skilom ero uiðr gud. oc 13 sannre lydni oc þengnskyldu 14 oc eftirlater 15 ero 16 uiðr rettan 17 18 Noreghs konungh oc hans riki oc 19 radunøyti. 20 styrkia han 21 oc [987] stadfesta 22 með holre 23 þionosto 24 oc alt hans rad 25 innan landz oc uttan. oc 26 uskadde 27 alre 28 konungsdomsens 29 sœmd 30 oc 31 rettom mal efnom 32 þeira 33 konunga sem 34 eftir han 35 koma. 36 37 38 Fyrst 39 at upphafe 40 þar sem adar 41 gek i sakar øyri 42 43 .xl. marka mal 44 45 .vj. alnar 46 uadmalz 47 i 48 49 øyri. þan 50 huarn 51 at ufelðri sectenne. þa feldi hann 52 [þa sect 53 til þridiunghs. Sua at þar 54 skuldi 55 56 uppi 57 vera 58 .viij. ørtogar oc .xiiij. merkr silfrs. 59 slik 60 sem 61 fellar 62 [988] af konungs stedia. 63 þar 64 sem adar uaro 65 .xv. 66 merkar ufeldar. 67 sex alnar 68 øyrir. 69 þar 70 skulu 71 72 uera 73 .v. 74 merkr silfrs. 75 76 sua fello 77 oc 78 79 adrar 80 sector 81 til þridiunghs. 82

Annur 83

Ða 84 adra 85 86 at engi skal 87 annars gialða. En þeir 88 89 er a adrum vinna. 90 en þeim 91 en gerer. 92 eða rada uandrede 93 þeir 94 ero 95 96 ubota men. 97 firir gort [fe [989] oc fridi. 98 99 lande oc 100 lausum øyri. 101 iamuel odalsz iardum sinum. 102 oc kome aldre i land aftar. 103 104

Priðia 105

Þa hina 106 þriðiu 107 at þeir men. 108 er 109 hoggua hond eda fot af 110 manne at 111 uilia sinum. 112 ero oc 113 ubota men. 114 nema þeir 115 late refsa. til landz reinsan 116 117 en konunghs uald hafa. 118 eða 119 þat 120 ueiti 121 i uapna skiptum. þa 122 fare 123 eftir konungs 124 skipan. 125 126 Þa hina 127 fíorðo 128 at þeir men 129 er 130 laupa 131 [990] brot með eignum 132 konom 133 134 manna. 135 eda fe þiofstolno sua myklu sem i lagum er 136 melt 137 þa ero þeir 138 139 ubota men.

Fimta 140

Þa 141 hina fimtu 142 at 143 þo at alt 144 þat er uegande atte. bede 145 i lande ok 146 lausum øyri. felle 147 aðr 148 vndir konung vtan iarder. 149 þa skal konungr taka 150 ei meira 151 þenggildi. en .viij. ørtogar oc .xiiij. merkr silfrs. 152 af fe 153 154 eda eignum nema han uege 155 skemdar uigh 156 eda gere 157 nidinghs 158 uerk. oc 159 ef eign 160 er i þenggildi greid. 161 þa skulu arfar 162 eiga 163 launs 164 a 165 innan .x. uettra. 166 Ef þeirra odal er. 167 / [991] **vj. retta** 168

Þa 169 hina 170 setto 171 at 172 han 173 tok af 174 at nokor 175 konungs 176 maðr 177 leggi 178 a oss 179 180 almennilegha tolla [eda ueizlur 181 a borga 182 þings 183 men. 184 bydar nokor konungs vmbods maðr 185 manne 186 til 187 ueizlu. 188 eda gerer honom 189 adra 190 kurteisi. 191 rade huar 192 sialfar 193 firir sinu. 194

[992] # [Um rettar botr konunga 195

ÞErssar rettar botr gaf 196 Magnus konungr/ son 197 Hakonar konungs 198 199 Allum noregs 200 monum 201 þeim er j [rettom/ skilum 202 ero við guð ok sanre lyðni 203 ok 204 þægn skylldu 205 ok 206 epptir læte 207 ero 208 við/ rettan 209 noregs 210 konung ok hanns 211 [ok raðonøyti 212 styrkia 213 með 214 allre 215 þionostu 216 innan/ landz ok otan 217 oskaddre 218 i 219 ollu 220 konungsdomssens 221 sømd ok [993] rettom 222 [mal efnum 223 / þeirra logleggra 224 konunga er epptir hann 225 koma 226 227 Fyrst at 228 upp hafe 229 at 230 þar sem/ 231 fell 232 [sakar øyrir 233 234 til þriðjungs 235 236 þa skal nu falla 237 til fíorðongs ok sætt 238 j/ bok 239 með akveðno 240 huat 241 hæ'lst 242 ma taka 243 firir hueria 244 sok 245 at þui siðer/ verði 246 þeir 247 blectir 248 er 249 fakunnigir ero 250 af prettalegom 251 soku nautum 252 i fíorðongs/ falleno 253 [994] 254 255 En 256 þa aðra 257 [at þar 258 sem aðr 259 skyllði giallda 260 261 .v. mærkr silfrs. 262 firir 263 / hogg hværtrt 264 ok 265 266 vííi. ærtogar. ok xííi. mærkr 267 firir 268 þriu 269 hogg. 270 271 þa skal 272 heðan. af 273 274 mork 275 firir 276 hvært ok 277 [sumum [995] stoðum 278 minna suo 279 sem./ segir 280 281 J mann hælgi 282 283 284 Þat 285 ok her 286 með 287 at rettaren 288 skal 289 fyrri gera 290 þeim rett 291 / 292 er 293 mishallden 294 er 295 en 296 297 taka 298 konunge 299 sækt til handa 300 301 302 En 303 þa hina þriðiu 304 [996] at slatr toll 305 þann er konungr 306 tok [þar sem 307 hann 308 sát 309 310 311 lim slatrs 312 af 313 mannz verki 314 / 315 þa 316 gaf hann allan 317 318 upp 319 320 En 321 þa hina 322 fíorðo 323 at hann skipaðe þeim 324 morgum/ monum 325 J [ærfða tal 326 er 327 328 ecki varo aðr j. 329 nemder 330 eptir þui sem logbobk 331 / siolf 332 vattar 333 [997] 334 335 Þa hina 336 fimtu 337 at þar sem sa 338 er 339 mann drap 340 341 matte aðr 342 með/ sectum 343 nauðga 344 [frendr sina 345 346 þa er huarke 347 váru [viliande ne raðande 348 til fe at/ bota 349 með ser 350

þa skal 351 nu 352 af 353 þerss eins fe er 354 drap 355 bota 356 erfingia hins dauða/ einum 357 358 359 Þa hina 360 setto. 361 at af 362 fe [998] hins 363 vtlæga 364 þerss 365 er 366 skemdar vig 367 eða/ niðings vig 368 va 369 þa 370 skal fyrst 371 botr af luka 372 373 fe viganda 374 aðr 375 en 376 i konungs garð 377 / falle suo sem i bok er sætt 378 i mannhælgj 379 380 381 Þa hina 382 .víj. 383 at huergi skal. fe/ hins 384 vtlæga 385 fyrr 386 j konungs garð falla 387 en aðr se 388 loknar 389 390 allar loglegar 391 skulldiR 392 / þær sem 393 fyrr 394 váru gorfar 395 396 Þa hina 397 Attando 398 [999] at 399 ef menn verða vegnir 400 j heimilj\74v\ sinu 401 þa skal erfingi 402 403 taka 404 holfu meiri botr 405 406 407 Þa hina 408 ix. 409 410 at 411 ef 412 maðr værðr 413 / barðr eða særðr 414 415 iheimili [sialfs sins 416 þa skal hann taka 417 holfu meira 418 rett 419 420 eptir/ loglegom 421 dome 422 Þa hina 423 .x. 424 at þar 425 sem aðr 426 fell. allt. 427 j. konungs garð 428 bæðe 429 j/ lande ok 430 lausum øyri þegar 431 432 hann 433 stal til [1000] einar 434 ærtogar 435 en nu 436 fællr 437 eigi 438 / fyrr 439 allt fe 440 hanns 441 i konungs garð 442 en suo sem 443 segir 444 i þiofa bælkinum 445 ok 446 sæckt 447 / þar 448 til 449 sem logbok. 450 segir 451 452 Þa hina 453 .xj^{to}. 454 455 gaf Magnús konungr 456 einkanlega 457 458 at 459 þo/ at maðr hitti 460 i þau 461 obota værk 462 at hann 463 hafe 464 firir gortt lifinu 465 ok 466 ollu þui/ 467 sem hann. a. 468 j 469 lausu ok 470 i 471 [1001] fostu 472 Annat huart at 473 hann 474 drepr 475 logman firir 476 retta logs/sogn 477 eða brennir mann 478 inni. 479 eða 480 høggr hondd. eða 481 fót af manne 482 eða 483 myrðir/ mann 484 485 eða 486 stinggr vt augu 487 mannz 488 eða 489 skerr 490 tungu or hofði mannz 491 eða 492 meið/ir mann 493 [at vilia sinum 494 eða 495 496 dreppr foður sin eða 497 son 498 499 broðor 500 eða 501 moðor 502 / 503 systur eða 504 dottor 505 eða 506 kono sialfs. sins 507 eða 508 kona bonda sin 509 eða 510 tynir maðr 511 / [ser sialfr 512 [1002] eða vegr 513 514 mann 515 i 516 heimili sialfs sins 517 518 eða 519 løypr 520 brott með 521 eignum 522 / konom 523 manna 524 eða tækr 525 kono 526 með rane eða 527 hærfange 528 eða 529 falsar 530 maðr 531 steðia 532 / bref eða insiglli konungs 533 eða. drepr 534 535 þann mann er hefir bref ok 536 inn siglli 537 konungs 538 / firir ser 539 eða 540 541 i konungs garðe 542 eða a 543 konungs 544 skipi 545 eða 546 i 547 navistu konungs 548 549 [1003] eða. tækr/ maðr 550 kono nauðga 551 eða 552 hefnir 553 obota manna 554 eða heímtir 555 giolld 556 firir 557 558 ok 559 ef 560 ein/ hværr 561 sa er 562 at sliku verðr sannr at 563 i slik 564 obota 565 mal 566 fællr 567 sem 568 guð. late 569 / engan 570 571 hendda 572 573 þo at sialfr 574 hafe firir gortt 575 lifinu 576 ok 577 fe sinu 578 allu 579 við konung/ ok a einn hværr þeirra 580 born 581 eptir 582 583 j omægð þa skulu 584 585 konungs umboðs [1004] menn 586 587 ætlla/ [barne hueriu 588 fullan 589 forllags øyri af fe þui 590 er hinn vtlæge 591 atte 592 593 æ 594 / meðan 595 fe vinzt 596 þar til er 597 born 598 599 [mat onnunar 600 601 firir alldrs saker eptir 602 / logum þo at fe se eigi meira en 603 þeim 604 vinnizt 605 til forlags øyris 606

Noter:

1 foran kong Håkons retterbøter har 313 følgende tekst: Vm rettar bōtar kononga; og 343 har følgende tekst: Her hæfr Rettar Bōtter Sem Norgis konongom hæfir gefit alla norgis menn Gud lætta oss niota vell alla amen In nomine patris et fillii et spiritus sancti.

2 rettar Bb.

3 fra fadr: son Hakonar konungs Bb; fra Þessar: Her ero rettar bōtr þær sām gaf Hakon konungr sun Hakonar konungs ollun noregs monnum Bc; Her hæfr rettarbōtr Hakonar konongs Be; Rettarbōtr þær sām Hakon konungr gaf Bg; Vm rettarbettr Hakonar konungs Bk; Rettar bōtr Hakonar konungs sonar Hakonar konungs Bl; Rettarbōtr Hakonar konungs Ea; Ge, g, p, r; 343; Vm rettar bōtr kononga Eb; Fe; Her hæuer rettar bōtr uirðulegs herra Hakonar konungs Ec; Vm rettæbōttær er gaf Hakon konungr Ff;

Her segir vm rettar bœtr þær er Hakon konungr gaf allum noregs (gula þings Gc) monnum Ga, b, c; Rettar bœtr Magnus konungs sun Hakonar Gh; Rettar bætur hakonar konungs sonar son sveris konungs Gn; Her hæfr rettarbœttr virdulegs Herra Hackonar konungs Gs; *mgl.* Bd; D; Ee, f; Fb; Gt; 313; *kong Håkons retterbøter mgl.* Bf; Ed; Fa, c; Gd, f, i, mx, q; *her er de trykket etter* Ba; Fd *har bare retterbot 1 og 2, som begge henføres til Magnus; Ga, b, c plasserer retterbøtene og epilogen etter byloven.*

[4](#) hin virdulegr herra tilf. Ea.

[5](#) rettet fra Magnus Be; Magnus Gh.

[6](#) sunar Bd; *mgl.* Bb, l; Ga, b, c; *fra* sunar: Sunr 343.

[7](#) rettet fra noe som er uleselig Be.

[8](#) fra sunar: Sverrissonar Gn; *mgl.* Fe; Gt; *fra* sun Hakonar: *mgl.* 313.

[9](#) borgar D; Gh.

[10](#) fra borga: Gula þings Bc, g; Ff; Gb, c, e, g, n, p, r, s, t; noregs Bd, e; Ga; æiðziua þings Ea, c, e, f; frosta þings Eb; Fb, d, e; 313; 343.

[11](#) oc sua frosta þings monnum tilf. Ec.

[12](#) *mgl.* Ee.

[13](#) mæn ok tilf. Ef; i tilf. Fe; 343.

[14](#) þængnskyldum Fe; *fra* ok: *mgl.* 2.

[15](#) æptir læte Bb, c, d, e, k, l; Ea, b, c, e, f; Ff; Ge, g, h, n, p, s; *fra* oc: *mgl.* Bg; Gr, t.

[16](#) *mgl.* Ea, e, f; *fra* eftirlater: eptirlete Fe.

[17](#) *mgl.* Fe.

[18](#) lanzhofdingiæ tilf. Ff.

[19](#) rett tilf. Bl.

[20](#) *fra* oc: *mgl.* Ef.

[21](#) *mgl.* Bd, e; Fb, e, f; 313.

[22](#) *fra* han: oc stydia Ea, c; *mgl.* Bb, c, g, l; Eb, e, f; Fb, e, f; Ga, b, c, e, g, h, n, p, r, s, t; 2; 343.

[23](#) holtr 2.

[24](#) *fra* með: *mgl.* Ef.

[25](#) *fra* oc: oc ollu (ollum 313) hans raðe Bk; 313; *mgl.* Bb, c, d, e, g, l; Ea, b, c, e, f; Fb, e, f; Ga, b, c, e, g, h, n, p, r, s, t; 2; 343.

[26](#) at Bc, d, e, g, l; Ea, b, c, f; Fb; Ga, b, c, h, n, p; *mgl.* Ge, g, r, s, t; 343.

[27](#) vskærðri Bb; vskadre Bc, d, e, g, k, l; Ea, b, c, e, f; Fb; Ga, b, c, e, g, h, n, p, r, s, t; 343.

[28](#) i ollu Bb, c, d, e, g, l; Ea, b, c, e; Ga, b, c, e, g, h, p, r, s, t; *mgl.* Fb; Gn.

[29](#) konungsens Fb, e; Gp.

[30](#) sømðum Bb; tign Gr.

[31](#) með Ef.

[32](#) *fra* oc uskadde: vskadðre alre konungsdomsæns sømd Ff.

[33](#) loglægha tilf. Bb, l; Ea; 343: loghlegra tilf. Bc, d, e, g; Eb, c, e; Fb, f; Ga, b, c, h, n, p, r.

[34](#) *mgl.* 343.

[35](#) kunnu (at tilf. 343) tilf. Bl; Fb; 343.

[36](#) *fra* oc rettom: *mgl.* Gt; *fra* oc uskadde: *mgl.* Fe; 2; *fra* þeim sem i rettom skilom ero: *mgl.* D.

[37](#) logliga tilf. Ef.

[38](#) Hin fyrsta tilf. som overskrift Gr; *de følgende retterbøtene begynner med store bokstaver, og med arabertall i margen fra nummer 2 313; nytt kapittel uten overskrift 343.*

39 Nu fyrst Fe.
40 at *tilf.* Bb, c, d, e, l; D; Ea, b, c, e, f; Fb, e, f; Ga, b, c, e, g, h, n, p, r, s, t; 313; 343.
41 fyr Ff.
42 *mgl.* Fd; *fra* i: sakar æyrir Gn, r; *mgl.* 2.
43 i *tilf.* Gr, s.
44 mals Fd; mali Gr; *mgl.* Bc, e; Eb, f; Ge, g, p; *fra* i: xl. marka i sakar øyri Bg.
45 ok *tilf.* Ee; Fb.
46 alna D; Ec; 343.
47 uefmáls Ge, s; væðmala Gh.
48 firir Ea, c; Fe.
49 æinum *tilf.* Ef.
50 *mgl.* Bd; Ee; Fd, e.
51 *fra* þan: *mgl.* Ef.
52 *mgl.* Ge, g, s.
53 *mgl.* Fd; Gr.
54 þa Bc, g, l; D; Ea, b, c, e, f; Fb, e, f; Ga, b, c, h, p; 2; tæir 313.
55 skulu Bd; skal Be, l; Fd; 343; *fra* þar: nu skulu þar (*mgl.* Gg, r) Ge, g, r, s.
56 þar *tilf.* Bc, g, l; D; Eb, c; Fb, d, e, f; Ga, b, c, h; hedan af *tilf.* 343.
57 *mgl.* Bb; Gt; 343.
58 haldazt Ef; *mgl.* Bc; D; Fb, f; Gh, r; 2; *fra* skuldi: eptir uera Fe.
59 *mgl.* Bl; Ea, c.
60 sliks Bc, g; Eb; Ff; slikar Bd, e; slikt Bl; D; Ea, c, e; Fb, d, e; Ga, b, c, e, g, h, n, p, r, s, t; 343; sliks. *silfrs.* Ef.
61 nu *tilf.* Ee.
62 falla Bd, e; fell Bk.
63 En *tilf.* Bd, e; Fe, f; 313; 343.
64 ok *tilf.* Gn.
65 gek Ea; gengo Ec; Gn.
66 .xij. Bd, e; Fb; 343.
67 ofelldra Fe; at vfeldu 343; *mgl.* Bb.
68 alna Bb, d, e, l; D; Ea, c, e; Fb, e, f; Ga, b, c, p, r, t; 2; 343.
69 aura Bb, l; D; Ec; Ga, b, c, p, t; 2; æyris Bc, d, e; Ea, b, e; Gr; firir øyri Bk; Gh; .j. æyri 313; *mgl.* Gs; 343.
70 þa Ea, b, c, e; Fe, f; *fra* sex: *mgl.* Ef.
71 skyldi D; Ea, c; Gh, n, r; skal Ef; skildu Ff.
72 nu *tilf.* Bc, d, e; Fe; Ga, b, c, p; 2; þa *tilf.* Bl; D; Ea; Fb; Gh, n, r; 343; þar *tilf.* Eb; Ff; þat *tilf.* Ec; nu þar *tilf.* Ef.
73 *fra* skulu: ero nu Gs.
74 iiij 343.
75 slikt sem feller af konungs stedia Gs; *mgl.* Gn; *fra* skulu: fældi hann till .v. marka silfrs Ee; *fra* þar sem: *mgl.* Fd; Ge, g.
76 ok *tilf.* Ea, c, f; Fd; þes er fellr af konungs stedia *tilf.* Gt.
77 felldi hann Ea, c, f; Fd; Gn; 2; falla Fe; Ge, g, n, r, s.
78 *mgl.* Ea, c, f; Fd, e.

[79](#) allar *tilf.* Fd; Ga, b, r.
[80](#) konungs *tilf.* 343.
[81](#) sakir Bk.
[82](#) sylfurs Ee; *fra* til: *mgl.* Ea, c; Fe; Gn.
[83](#) Annur rettar bot Hakonar konungs Bb; .ij. Bc; Gp, r; Vm adra Bg; Onnur rettar bot Ec; Gb, c, n; Hin adra retta Gh; *mgl.* Bd, e, k, l, D; Ea, e, f; Fb, d, e, f; Ga, e, g, s, t; 2; 2 313; *ikke nytt kapittel* 343.
[84](#) hina *tilf.* Ef; gaf hann *tilf.* Fd.
[85](#) *fra* Ða: þat annat Fe; 313; Þat adra 343.
[86](#) gaf Hákon konungr *tilf.* Bc; rettar bott *tilf.* Ea, f; gaf han *tilf.* 343.
[87](#) skildi Fd.
[88](#) sa Ea, c; Fd; Gn.
[89](#) menn *tilf.* Bd, e.
[90](#) vinnr Ea, c; Fd; Gn; *fra* En: *mgl.* Ef.
[91](#) *fra* en: eða þeir Ec; Gn; en a þeim Ee; ok þeir Fe.
[92](#) gera Eb, c, f; Ga, b, c, e, g, h, n, p, r, s, t; 2; *fra* en: er gera Bb, c, d, e, l; D; *fra* en þeim: *mgl.* Fd.
[93](#) *mgl.* 313; *fra* rada: ræðr Ea; raða Ec; *fra* gerer: vandræde van eða reð Ee.
[94](#) þat Gh.
[95](#) *fra* þeir: þa ero þeir Ea, b, c; Fd; Ga, b, c, n, r; *fra* en þeim: æda rade. æda gera vandræde þa ero teir 343.
[96](#) ok *tilf.* Gn.
[97](#) ok *tilf.* Gn; ok hafa *tilf.* 2.
[98](#) *mgl.* Bd, e; Gr.
[99](#) i *tilf.* Ee; Fd; Gt.
[100](#) i *tilf.* Ee.
[101](#) oc *tilf.* Ea, b, c, e, f; Fb, d, e, f; Gg, n, r, t; 2; 313.
[102](#) *mgl.* Bb, d, e, g, k, l; D; Eb, c, e, f; Fb, e, f; Gc, e, g, p, s, t; 343.
[103](#) *mgl.* Bb, l; D; Fb, e; Gh; 2.
[104](#) siðan *tilf.* Ge, g, h, p, s.
[105](#) ííí retar bot Bb; Vm þridiu Bg; Hin þriðia Ec; Gb, c; Gh; .iiij. Gn, p, r; *mgl.* Bc, d, e, k, l; Ea, e, f; Fb, e, f; Ga, e, g, s, t; 2; 3 313; *ikke nytt kapittel* 343.
[106](#) *mgl.* Ef.
[107](#) *fra* Ða: Su er hin .iiij.^a Fe; Ge, g, r, s; 313.
[108](#) *mgl.* Ee.
[109](#) *fra* at: ef menn Fe.
[110](#) a Ea, b, e.
[111](#) af Gn.
[112](#) þeir *tilf.* Fb, e; Ge, g, r, s; 343.
[113](#) en Bc, g, l; Ea, c, e; Fb, f; Ga, b, c, h, p; 2; *mgl.* D; Eb, f; Fe; Ge, g, r, s, t; 343; *fra* ero: þa ero þeir Gn.
[114](#) með fyrri skilorðe *tilf.* Ge, g; sem hinir *tilf.* 2.
[115](#) konungr Bc, d, e, g, l; Ea, f; Fb, f; Ga, b, c, t; 343; konungs vmboðs maðr 2.
[116](#) *fra* landz: lanðræinsanar Bb, d, e; D; Fb, f; Gn, t; 2; 343; lanz reinsanar Ea, b, c, e, f; landuarnar Gh, p.
[117](#) eða hans vmboðs menn eptir konungs skipan *tilf.* Ga, b, c.
[118](#) *fra* en: *mgl.* Bb, c, d, e, g, l; D; Ea, b, c, e, f; Fb, f; Ga, b, c, e, g, h, n, p, r, s, t; 313; 343.

[119](#) *fra þeir: mgl.* Fe; Ge, g, r, s.
[120](#) *mgl.* Gn.
[121](#) væitir Bb; uerði Ga, b, c.
[122](#) eda Ef.
[123](#) þat *tilf.* Gt.
[124](#) skiptum. ok *tilf.* Fe.
[125](#) miskun Ea, c; Gr; *fra þa: mgl.* Ga, b, c.
[126](#) *kapitteloverskrifter bare i følgende tilfeller:* ííj rettar bott Bb; .ííj. Bg; Eb; hin .ííj. Ec; Gb, c, h; .ííj. Gn, p, r; 4 313.
[127](#) *mgl.* Ef.
[128](#) *fra Ða:* Su er hin fiórða Fe; Ge, g, r, s; 313.
[129](#) *mgl.* Bc, g.
[130](#) *fra þeir:* ef menn Bd, e.
[131](#) laupaz Bc, g; Eb, c, f; Ff.
[132](#) æighin Fb, e, f.
[133](#) *fra eignum:* eigin konur D; eignar konor Gt; 2.
[134](#) annarra *tilf.* Gr.
[135](#) manz 343; *fra eignum:* æigin kono annars mannz Bb.
[136](#) var Bb; D; Eb; Fb, e; Ga, b, c; 343.
[137](#) *fra i:* bok vattar Ee; *fra sua: mgl.* Ff; *fra eda: mgl.* Ef.
[138](#) *mgl.* Bl; Fb, f; Ge; *fra þa:* þeir ero oc Ef; þeir ero Fe.
[139](#) en *tilf.* Bb, c, g, l; D; Eb, c; Fb; Ga, b, c, e, g; 2; 343.
[140](#) v^{ta} rettar bott Bb; .v. Bg; Gn, p; hin .v. Ec; Gb, c, h; Her er hin fimta Gr; 5 313; *mgl.* Bc, d, e, k, l; Ea, e, f; Fb, e, f; Ga, e, g, s, t; 343.
[141](#) Nu 343.
[142](#) fiórðo Ec; *fra Ða:* Su er hin fimpta Fe; Ge, g, r, s; 313; Sa hina .v. Gh.
[143](#) *mgl.* Ga.
[144](#) fe *tilf.* Ee.
[145](#) *mgl.* Gp; 2.
[146](#) i *tilf.* Bb.
[147](#) falle Ea; fell Ee, f.
[148](#) *mgl.* Ea.
[149](#) odals iardir Bc, d, e, g, l; Ea, e; Fb, e, f; Ge, g, h, p, r, s, t; 343.
[150](#) nu *tilf.* Bc, g; Ec, e; D; Fe, f; Ga, b, c, e, g, h, p, r, s, t; 2; 343.
[151](#) i *tilf.* Eb, f; Ff; 343.
[152](#) *mgl.* Bb, d, e, l; Eb, e, f; Fb, e, f; Gc, h, n, p; 2; 313; 343.
[153](#) lausa fe Ge, g, h, s.
[154](#) viganða *tilf.* Ee; Fb; Gs.
[155](#) hafe veget Bc, g; Gt; 2; gære Fb.
[156](#) vighi Bb.
[157](#) gort Bc, g; Gt; 2.
[158](#) uig eða *tilf.* Gp.
[159](#) en Bl; Ff; Gr, t; 2; *mgl.* Ef.

[160](#) odal Ef.
[161](#) mgl. Ff.
[162](#) veganða tilf. Ea, b, e, f; Gr, t.
[163](#) mgl. Gh.
[164](#) lausn Bb, c, d, e, g, k, l; D; Ea, b, c, e, f; Fb, e, f; Ga, b, c, e, g, p, r, s, t; 2; 313; 343.
[165](#) ef þeir vilja löyst hafa tilf. Bl; Fb; 343.
[166](#) fra innan: mgl. Ec; Gn.
[167](#) fra þeirra: þæt er þeirra (þeir Ea) oðall Bb, c, l; D; b, c, e, f; Fb, e; Ga, b, c, e, g, h, n, p, r, s, t; 2; 343; þeirra er odals iorð Ff.
[168](#) .vj. Bg; Eb; Gn, p; hin .vi. Ec; Gb, c, h, r; mgl. Bb, c, d, e, k, l; Ea, e, f; Fb, e, f; Ga, e, g, s, t; 2; *ikke nytt kapittel* 313; 343.
[169](#) mgl. 2.
[170](#) mgl. Ef.
[171](#) fra Ða: Su er hin .vj. Fe; Ge, g, r, s; 313; Sa hina .vi. Gh.
[172](#) er Fe.
[173](#) mgl. Ef.
[174](#) fra at: mgl. Ff.
[175](#) nockors Fb; nockuorer Fe; Gr.
[176](#) mgl. Ea, c, e; Ff; Gn.
[177](#) vmboðs maðr (men Fe; 313) Bb, c, l; Fb, e, f; Ga, b, c, e, g, h, s; 313; 343; menn Gr.
[178](#) læigði Bb; legði D; Ec; fra tok: firirbaud allum konungs at leggja a almugan nockora Ef.
[179](#) menn Bl; mgl. Fb, f; 343; fra a: mgl. Bb, c, d, e, g; D; Fe; Ga, b, c, e, g, h, n, p, r, s, t; 2.
[180](#) nokora tilf. Ec, e.
[181](#) mgl. Bb.
[182](#) borgar Bc, k; D; Gh.
[183](#) fra borga: æiðziuaþings Ea, c, e; frosto þings Fb; 313; gula þings Ff; Gc, e, g, n, p, r, s, t; 2; mgl. Bd, e; Eb; Fe; Ga, b.
[184](#) fra borga: bøndr Bg.
[185](#) kanske underprikket, for at ordet skal fjernes; mgl. Bb, c, d, e, g, k, l; Ea, b, e; Fb, e; Ga, b, c, e, g, h, p, r, s, t; 2; fra vmbods: mgl. Gn.
[186](#) mgl. Ec; maðr: menn 313; fra vmbods: maðr. vmbodz manni D.
[187](#) mgl. Fg; Ga, b, c.
[188](#) fra a borga: mgl. 343.
[189](#) hinr 343.
[190](#) adrum 343.
[191](#) þa tilf. Ea, b, c, e; Fe, g; Ge, g, h, n, p, r, s; 2; 343.
[192](#) hann Bc.
[193](#) mgl. Ea, b, c; Fe; Ga, b, c.
[194](#) fra bydar: vil nockor gort hafua firir kurtæisær saker. raðe þui sialfr Ff; fra a borga: mgl. Ef.
[195](#) Þessar rettar bōtar gaf Magnús konungr Ba; Rettar (bōtr tilf. Bd, e, g, l; Ge, g) Magnús konungs Bb, d, e, g, l; e, g; Her ero rettarbōtr þær sām gaf Magnús konungr Bc; Vm (mgl. Ea, b; Gs; 343) retter bōtr Magnúsar konungs Bf, k; Ea, b, d; Gh, q, s; 313; 343; Her hæuær rettar bōtr magnus konugs þær sem hann gaf ollum æiziua monnum Ec; Retar bōter Fc; Vm rettær bōter er gaf Magnus konunger Ff; Þessar

rettar bœtr gaf Magnús *konungr* allum noregs (gulaðings Gc) *monnum* Ga, b, c; Vm rettarbœtr Magnusar *konungs* er han gaf allum noregs *monnum* Gf; Her hefr rettar bœtr Magnhus *konungs* hins koronaða sunar hakonar *konungs* Gi; Rettarbætur virðulegs herra Magnus kongs Gn; Rettarbætur Magnus *konungz* son hakonar *konungs* Gp; Rættar bœtr Magnúss *konungs* hins koronaða sunar Haconar sunar sunar Suerris *konungs* Gr; *mgl.* D; Fb, d, e; Gt; *kong Magnus' retterbøter mgl.* Gd, mx; Ga, b, c og 35 *plasserer retterbøtene og epilogen (som mangler i 35) etter byloven.*

[196](#) hin virðulegr herra *tilf.* Ec.

[197](#) sonar son Ff.

[198](#) *mgl.* Fe; *fra son: mgl.* Ea, c.

[199](#) sunar sunar (sun Bc, g; D; Eb, e, f; Fb, d, f; Gg; hakonar *konungs* sonar Gi) Suærris *konungs tilf.* Bb, c, d, e, g, l; D; Eb, e, f; Fb, c, d, f; Ga, b, c, e, f, g, i, p, s; 343.

[200](#) borga (borghar Bb, c, g; D) þinghs Ba, b, c, g, k; D; æiðziuþings Ea, c, d, e; frosta þings Fe; 313; gula þings Ff; Gb, c, e, g, h, i, n, p, q, r, s; 2; *mgl.* Eb, f.

[201](#) *fra noregs: norðmonnum* Fc.

[202](#) rettre hlyðni Gi.

[203](#) ero *tilf.* Gp.

[204](#) *fra lyðni: mgl.* Gi.

[205](#) *fra ok: mgl.* Bf; Ed.

[206](#) i *tilf.* Ec.

[207](#) later G, b, c; *fra ok: mgl.* Bg, l; Ef; Gi, p; 2.

[208](#) *mgl.* Ba, f, k; Eb; *fra ok: mgl.* Fb, d; Gt; 343.

[209](#) guðrettan Eb.

[210](#) *fra rettan: mgl.* Ba, k.

[211](#) ríki *tilf.* Ba, b, c, f, g, k, l; Eb, c, d, e, f; Fb, c, d, f; Ga, b, c, t; 2; 343.

[212](#) *mgl.* Ef; Fb; 343.

[213](#) hann *tilf.* Ba, k.

[214](#) ollu kostgæfi *ok tilf.* Gi.

[215](#) holre Ba, b, c, g, k, l; Eb, c, e, f; Fb, c, d, f; Ga, b, c, f, i, n, p, t; 343.

[216](#) *fra allre: aldre hollosto* Bf.

[217](#) at *tilf.* Ba, b, c, f, g, k, l; Eb, c, d, e; Fb; Gi, n; 343.

[218](#) vskærdri Bb; oskalldre Fb; oskaddu Fc.

[219](#) *mgl.* 343.

[220](#) allre Fd, f; *fra i: aldre* Bf; *mgl.* Ba, k; Fb; Gn.

[221](#) *konungsins* Gi.

[222](#) þæim ollom Gq; ollum þeim rettum Gt; *mgl.* Ee.

[223](#) malofnum Fc.

[224](#) *mgl.* Bf; Ec.

[225](#) kunnu at *tilf.* Ba, k, l; Fb, d; 343.

[226](#) *fra* oskaddre: *mgl.* Ef; *fra innan: mgl.* 2; *fra ok sanre: mgl.* Gg; *fra* þeim er j rettom skilum ero: þeim etc. Ge; *mgl.* D; Ea; Fe; 313; *fra* Allum noregs: *ok* sua sem fyr sæghir Bd; oc su sem fyr sægir til fyrstu rettar botar Be; *fra* gaf: *mgl.* Gh.

[227](#) *ok er tilf.* Ea, d, f; nu *tilf.* Fe; Fyrsta *tilf.* som overskrift Gp; Hin .i. *tilf.* som overskrift Gr; *de følgende retterbøtene begynner med store bokstaver, og med arabertall i margen fra nummer 3 til nummer 6*

313; *nytt kapittel uten overskrift 343; følgende retterbot er utelatt, og erstattet av retterbot 1 og 2 fra Håkon, slik at de følgende retterbøter får ett nummar høyere, Fd.*

[228](#) i Ba, k.

[229](#) fra Fyrst: *mgl.* 313.

[230](#) *mgl.* 2.

[231](#) aðr *tilf.* Ba, b, c, d, e, f, g, k, l; D; Ea, b, c, d, e, f; Fb, c, e, f; Ga, b, c, t; 2; 313; 343.

[232](#) konungs *tilf.* 343.

[233](#) *mgl.* Fb, f.

[234](#) æda sækt *tilf.* 343.

[235](#) rettet fra helmings 2.

[236](#) i logbok *tilf.* Ba, b, d, e, k; D; Ff; Gh; 313; i borgar þings bok (bokinni Bl) *tilf.* Bc, g, l; i æiðziuþings loghum (boc Ee) *tilf.* Ea, d, e, f; i frostþings bok (bokenne Fb, c) *tilf.* Eb; Fb, c; i æizsiua þings logum oc frosta þings lagum *tilf.* Ec; i bok *tilf.* Fe; i gula þings bok (logum Gp, t) *tilf.* Ga, b, c, e, f, g, i, n, p, q, r, s, t; <...>s bok *tilf.* 2; i bokenne *tilf.* 343.

[237](#) fra þa: þar fellr nu Gi.

[238](#) let (*mgl.* Bk; Ef; 313; 343) sætia Bb, k; Ef; 313; 343; sætti Bc, d, f, g, l; D; Eb, d, e; Fb, c, f; Ga, b, c, e, f, g, h, i, n, p, q, s.

[239](#) loghbok Ff; fra þa skal: *mgl.* Fe.

[240](#) fra með: *plassert etter* taka Ea, b, c, d; med akuednum ordum Gs; *mgl.* Ge, f, g; fra ok: *mgl.* Ba.

[241](#) er *tilf.* Ba, f, k; Ed; Fc, e; Ge, h, i, q, s.

[242](#) mesta Ba, k; mæst Bb, c, d, e, g; Ea, b, c, e, f; Ga, b, c, n, p; 2; 313; hæst Bf, l; Fb, c, f; Ge, f, g, h, i, q, r, s, t; 343.

[243](#) takaz Bb, c, f, g, l; Ea, b, c, d, e, f; Fb, c, e, f; Ga, b, c, e, g, h, i, n, p, q, r, t; 313; <...>z 2.

[244](#) huerri D.

[245](#) sækt Ed; fra firir: *mgl.* Gr.

[246](#) se Bf.

[247](#) menn Bd, e; fakunnigir men Bf.

[248](#) blæiktir Fb; fra verði: mege men blæcktir uærda þæir Fe.

[249](#) en Ge, g, h, n, p, s.

[250](#) fra er: *mgl.* D; Ff; Gh, n, p; 2.

[251](#) prættugum Bc, g; D; Fc, f; Gb, c, e, g, h, n, p, r; rækvisum Gi; pretuisum Ga, r, t; 2.

[252](#) fra soku: soknarom Bc, g, l; D; Fb, c, f; Ga, b, c, e, f, g, h, i, n, p, q, r, s, t; 2; 343; fra prettalegom: prettom soknara Fe.

[253](#) fallum Fe; fra i: *mgl.* Ga, b, c; fra er fakunnigir: af prættugum (prettoleghom Bd, e) socnarom i fiordonghs fallum (falleno Bd, e) Ba, d, e, k; af pæningum sinum sem fakunnighir ero af soknaranum Bb; af prettoghun soknarum fa froðr menn (fra fa: *mgl.* Eb) Ea, b, c; i fiorðungs falleno er fakunnigir ero af prætuisum soknarum Ee; *mgl.* Ef; fra af prettalegom: *mgl.* Ed; fra at þui: *mgl.* 313; fra Fyrst at upp hafe er utelatt her, og retterbot 1 og 2 fra Håkon Håkonssønn gjentas her Fd.

[254](#) þar oc her með at rettaren skal fyr gera þeim rett er mishallden er en siðan taki konungi sekt til handa *tilf.* Ga, b, c, andre håndskrifter har denne sekvensen på slutten av retterbot 2.

[255](#) adrar rettar bōtar *tilf.* som overskrift Ba; .ij. rettar bott *tilf.* som overskrift Bb, f; .ij. *tilf.* som overskrift Bg; Gn; annur *tilf.* som overskrift Eb; Gr; Onnur rettar bot *tilf.* som overskrift Ec; Hin adra rettar both *tilf.* som overskrift Gh; þa aðra *tilf.* som overskrift Gp; nytt kapittel uten overskrift 343.

[256](#) *mgl.* Ba, b, c, d, e, f, g, k, l; Ea, b, c, d, e, f; Fb, c, d, e, f; Ga, b, c, e, f, g, h, i, n, p, q, r, s, t; 313; 343.
[257](#) hina þriðiu Fd.
[258](#) *mgl.* Fb.
[259](#) *mgl.* Ge, g, q, s.
[260](#) ganga Ba, d, e, k; D; 313; vera Bb, f; *fra* aðr: viðr la Ef; gangæ skildi Ff.
[261](#) i fiordongs föllum *tilf.* Ea, c.
[262](#) *mgl.* Bb, d, e, l; Ef; Fb, d, e; 343.
[263](#) viðr Ef.
[264](#) eit Ba, b, c, d, e, g, k; D; Ea, b, c, e, f; Ff; Ga, b, c, h, n, p; 2; 313.
[265](#) en Ba, b, c, d, e, f, g, k, l; Ea, b, c, d, e; Fc, e; Ga, b, c, e, f, g, h, i, n, p, q, r, s, t; 2; oc annat. en Ef.
[266](#) vm *tilf.* 343.
[267](#) *silfrs tilf.* Bc, g; Ec; Fc; Ga, b, c, e, f, g, r, s.
[268](#) uid Ba, k; D; Eb, f; Ff; Ga, b, c, p; 313.
[269](#) (hit *tilf.* Bc, g; Ea, b, c, f; Gh, n, p) þridia Ba, b, c, d, e, f, g, k, l; D; Ea, b, c, f; Ff; Ga, b, c, e, h, n, p, s; 313.
[270](#) *mgl.* Gi.
[271](#) samfleyt *tilf.* Fd.
[272](#) nu *tilf.* Fb; 343.
[273](#) *fra* heðan: *mgl.* Be; *fra* þa: en heðan af skal 2.
[274](#) vera *tilf.* Bd; Fe; firir øxær hamars hogg ok lurks hogg *tilf.* Ed; giallda *tilf.* Fd; firir øxar hogg eða lurks hogg eða steins hogg *tilf.* Gi; taka *tilf.* 343.
[275](#) *silfrs tilf.* Ba, b, c, d, e, g, k, l; D; Ea, c; Fe, f; Ga, b, c; 313.
[276](#) eitt hog *tilf.* Fd.
[277](#) en Ba, c, g, k; Ea, b, c, e, f; Ga, b, n; 313; 343; *mgl.* Bb; D; Fc; Gc, e, g, h, i, p, s; 2.
[278](#) þaðan af Gt.
[279](#) *mgl.* Ba, k; Ea, b, c, e, f; Gt; 313.
[280](#) uattar Ba, k; 313; skipat er Bb, c, g; D; Ea, b, c, e, f; Fc, d, f; Ga, b, c, e, f, g, h, n, p; skilt er Bd, e.
[281](#) j laghum *tilf.* Be.
[282](#) *fra* ok sumum: þar till er .iiii. ero. en við hit fimtæ .viii. ærtogar ok .xiii. mækr firir huært. En firir pustr. nefuæ hogg æðr rysking halfuæ mork. þar sem aðr uaro .v. mækr. En firir blak næfsing ok klæðærif .ii. auræ *silfrs* Ed; *mgl.* Gi; *fra* hvært: exar hamars hogg huart. ok luks hog. ok fleinshogg huart. þar til er ero .iiij. en firir hit fimpta .viiij. ertogar ok .xiiij. merkr *silfrs*. nema lemstrar hogg se þa ero .ij. merkr firir huart þat hogg. en firir pustr. ok næfa hogg. rysking halfa mork. þar sem adr uaro .v. merkr *silfrs*. En firir blak ok felling ok klæða rifu .ij. aura *silfrs* konunge Fe; øxarhamars hogg, æda lurcks haugg huert, oc steinshogg Gs.
[283](#) Þar til er (en Ge, g, s) .iiij. ero. En við (firir hit Gi; firir Gs) fimta .viii. ertogar ok .xiiij. merkr (*silfrs tilf.* Ge, g, s) *tilf.* Fc; Ge, g, i, s.
[284](#) nema lemstrar hogg se. þa ero .ij. merkr firir þat hogg hvert. Enn fyrir pustr. eða hnefa hogg. (ock resking *tilf.* Gs) half. mork þar sem aðr uoro .ij. (.v. Gs) merkr (*silfrs tilf.* Gs). Enn firir blak allt (*mgl.* Gs) ok felling ok klæða rif .ij. aura *silfrs* (konunge *tilf.* Gs) *tilf.* Gi, s.
[285](#) er *tilf.* Fe; Ge, g, r.
[286](#) þar Eb, f; Fb, e; Gf; 343; *mgl.* D; Ea, c, e; Ff; Gh, n, p; 2; *fra* Þat: oc ter 313.
[287](#) *fra* Þat: oc þat með Ba, b, k; þat er (*mgl.* Be, g) ok þar með Bc, e, g; sua oc Bd.

288 rettare Be; Gq, s; 2; *mgl.* Ba, k; Ge, g.
 289 huærvittna *tilf.* Fd.
 290 af *tilf.* D; Eb, f; a *tilf.* Gh.
 291 *fra* rettaren: fyrri skall tæim rett gera 313.
 292 af *til.* Fc, e; Ge, f, g, n, p, r, s.
 293 en Ge, f, h, i, n, p, s.
 294 mishaldit Fc.
 295 *mgl.* Ef; *fra* fyrri: fyr gera rett. af þæim er misgerði Bb.
 296 ok Bg; Eb; Gr; *mgl.* Bb; Ea, c.
 297 sidan *tilf.* Ba, b, c, d, e, g, k; D; Ea, b, c, d, e, f; Fc, e, f; Ge, f, g, h, i, n, p, q, r, s; 313.
 298 taki Bb, e; Eb, d, f.
 299 konungs Fc; Gi, q, r, s.
 300 *mgl.* Gi; *fra* til: *mgl.* Fe; Gq, r, s; *fra* þat ok her: *mgl.* Ga, b, c, som plasserer denne sekvensen på slutten av retterbot 1; *fra* mork firir hvært: firir ox hamars hog ok lurks hog. mork silfrs firir huart. þar til er .iiij. ero. En vid hit fimtæ .viij. ærthogar ok .xiiij. merkr. nema lemstrar hog se. þa ero .ij. merker firir huart þat hog. en firir pustr ok nefua hog. eda rysking halfua mork. þar sem ader varo .v. mærkr silfrs. þet er ok þer með at rettaren skal fyr gera þeim ret er sik kiærer. ok sidan skal taka konungs sæct Bf.
 301 siþan *tilf.* 2.
 302 Þridiu rettar botr *tilf.* som overskrift Ba; .iiij. rettarbot *tilf.* som overskrift Bb, f; .iiij. *tilf.* som overskrift Bg; Gn, p, r; þriðia *tilf.* som overskrift Eb; Hin .iiij. *tilf.* som overskrift Ef; Hin .iiij.^a *tilf.* som overskrift Gh; 3 i margen 313; nytt kapittel uten overskrift 343.
 303 *mgl.* Ba, b, c, d, e, f, g, k, l; D; Ea, b, c, d, e, f; Fb, c, d, e, f; Ga, b, c, e, f, g, h, i, n, p, q, r, s, t; 2; 313.
 304 fiordø Fd; *fra* En: þridiu þa 343.
 305 alla *tilf.* Ee; allan *tilf.* Fd; Gp.
 306 hann 2.
 307 þa er Ba, b, c, d, e, g, k, l; D; Ea, c, e; Fb, c, d, e, f; Ga, b, c, e, f, g, h, i, n, p, q, r, s, t; 2; 313; 343.
 308 konungr Bf; 2.
 309 *fra* þar: i Biorguin er hann sat þar Eb, f.
 310 i biargwin *tilf.* Ba, b, c, d, e, g, k, l; D; Eb, c, e, f; Fb, c, e, f; Ga, b, c, e, f, g, h, i, n, p, q, r, s, t; 2; 313; 343; i kaupangre *tilf.* Bf; Ed.
 311 vm iol *tilf.* Ba, b, c, d, e, f, g, k; D; Ea, b, e, f; Fb, c, e, f; Ga, b, c, e, f, g, h, i, n, p, q, r, s, t; 313; 343.
 312 kiozs Ed.
 313 huariu *tilf.* Ba, b, c, d, e, f, g, k, l; Ea, b, c, d, e, f; Fc, d, e, f; Ga, b, c, e, f, g, i, n, p, r, s; 2; 313.
 314 *fra* lim: *mgl.* Gq.
 315 huerio *tilf.* D.
 316 þann 2; þat 343; *mgl.* Ed; Gi.
 317 alla Ba, c, k; *mgl.* Fb; *fra* þa: þat gaf hann Bl.
 318 þann *tilf.* Ef.
 319 með þi mote en (adt Gs; *mgl.* Fe;) ef (fra en: at Ed) konungr (konungren Fe) þarf slatr (slatters Gs) at kaupa. eda annur þarfynði (þarfynða Gs). þa skulu þeir er falt haua. honum fyrst (fyrri Fe) sæliæ. firir slikt værd sem adrir kaupæ. (En vm allt þat annat sem hann þikkist þurfua ok fallt er þa skall *tilf.* Ed; ok suo um allt þat er han þikkiz kaups a (*fra* kaups: kaupa vid Gs) þurfua. ok fallt er þa skall *tilf.* Fe; Gs; 313) eda (*mgl.* Ed; Fe; Gs; 313) hans vmbodes manni (fyrst biodæ *tilf.* Ed; Fe; Gs; 313) þeim sem hann gerer til

tilf. Bf; Ed; Fe; Gs; 313.

[320](#) Fiorðo rettar böttar *tilf. som overskrift* Ba; .iiij. *tilf. som overskrift* Bf, g; Gn, p, r; Fiorða *tilf. som overskrift* Eb; Hin .iiij. *tilf. som overskrift* Ec; hin iiij.^a *tilf. som overskrift* Gh; *nytt kapittel uten overskrift* 343; *følgende retterbot mgl.* Fe; *i 313 er den plassert som den nest siste retterboten.*

[321](#) *mgl.* Ba, b, c, d, e, f, g, k, l; D; Ea, b, c, d, e, f; Fb, c, d, e, f; Ga, b, c, e, f, g, h, i, n, p, q, r, s, t; 313.

[322](#) *mgl.* Ef.

[323](#) fimtu Fd; x 313; *fra* En: fiorda 343.

[324](#) *mgl.* 313.

[325](#) manni Ee; Gf, n; *mgl.* Bb, c, d, e, g, l; Fd, f; Gg, h, p.

[326](#) ærför tale Ff; ærfð Ge, g.

[327](#) en Ge, g, s.

[328](#) allz *tilf.* Fd.

[329](#) *mgl.* Fb; Ge, g, h, i, r, t.

[330](#) talder Bc; skipaðer Bd, e; Ef; stadder Fd; *fra* j: næfndir (i *tilf.* Ga, b, c) ne i skipaðer Eb; Ga, b, c.

[331](#) logboken Ba, e, f, g; D; Ea, b, c, d, f; Fb, c, f; Ge, f, g, h, i, n, p, q, r, s; bokin Bl.

[332](#) *mgl.* Ee; Ge, f, g, t.

[333](#) *fra* logbobk: vattar i ærfdr (ærfða Fd) tale Bf; Fd; *fra* En þa hina fiordo: *mgl.* Fe.

[334](#) v. *tilf. som overskrift* Ba, g, k; Gn, p, r; þa fimtu rettar bot *tilf. som overskrift* Bf; Fimta *tilf. som overskrift* Eb; hin fimta *tilf. som overskrift* Ec; þa hin fimtæ *tilf. som overskrift* Gh; 4 i margen 313; *nytt kapittel uten overskrift* 343.

[335](#) En *tilf.* Gh.

[336](#) *mgl.* Ef, *fra* Þa: *mgl.* 343.

[337](#) setto Fd; fiordu 313.

[338](#) maðr *tilf.* Fd.

[339](#) *fra* sa: maðr Ga, b, c.

[340](#) *fra* sa: maðr (sa er Ee) drap (drepr Ff) man Ba, b, d, e, k; D; Ea, d, e, c, f; Ff; Gh, p, t; *fra* þar: sa sem drap mann Ed.

[341](#) þa *tilf.* Bd, e.

[342](#) *mgl.* Gf.

[343](#) sekt Ba, k; soknom Gq; *fra* með: *mgl.* Ea, c; Gn; *fra* aðr: *mgl.* Fd.

[344](#) nøyða Be.

[345](#) *mgl.* Bc.

[346](#) til með ser *tilf.* Gq.

[347](#) huergi Ec.

[348](#) ualdande ne uitande (viliænda Bf) Ba, f, k; vallðanði ne raðanði Bb, c, d, e, g; D; Eb, e, f; Ff; Ga, b, c, t; vitande ne raðande Ea, c; Gs; uiliænde ne uiliande Ed; raðande ne gerande. ne valdande þerss manz draps Fd; raðande æða (ne Gf) uitande Ge, f; raðande eða (ne Gp) ualdande Gg, p; raðande Gh, i, q, r; vitandi ne ualdande Gn; ualldande ne <...>ande 35; vittande. ne viliande æða radande 343.

[349](#) *fra* fe: fe bota Ba, b, c, d, e, f, g, k, l; D; Ea, b, c, d, e, f; Fc, e, f; Ga, b, c, e, f, g, h, i, n, p, q, r, s, t; 35; 313; bota Fb.

[350](#) *fra* til: at bota firir sik sinu fe Fd.

[351](#) þar *tilf.* Ga, b, c; 35.

[352](#) *mgl.* Ba, k.

353 með Ed; Fe.
 354 man *tilf.* Bf.
 355 *fra* er: *mgl.* Bc.
 356 *fra* er: bota er gerðe. bæðe *konungenom* þængngilde ok sua allar botr Fd.
 357 *mgl.* Ba, k; Ff; Gi, t.
 358 En allt annat saktal falle sua niðr uannlega at huars frændr take ne gealde frammar en nu er sagt *tilf.* Fd.
 359 Setta rettar *tilf. som overskrift* Ba; .vi. *tilf. som overskrift* Bf, g; Gn, p, r; Setta *tilf. som overskrift* Eb; Hin setta *tilf. som overskrift* Ec; Gh; Hín setti *tilf. som overskrift* 35; 5 i margen 313; nytt kapitell uten overskrift 343.
 360 *mgl.* Ef.
 361 .vij.^{do} Fd; fimtu 313; *fra* Þa: Setto þa 343.
 362 ef Ec; Gi; *mgl.* Bl.
 363 *mgl.* D; Fc, d, e; Ga, b, c, e, g, i, n, p, q, s; 313.
 364 *fra* hins: veganða Ea, c, d; Gf; *mgl.* Gq.
 365 *mgl.* Bb, c, g; 343; *fra* af: huargi skal af fe veganda þess Ba, k.
 366 gerir æda *tilf.* Ff.
 367 værk Bd, e; vegr Fd.
 368 værk Fb, d, e; 343; *fra* eða: *mgl.* Ff.
 369 gerir Fd; vann Fe; *fra* skemdar: nidings uerk (vigh Gf, h, n) gerer (gerde Bc, g; Ea, c; Ge, g, h, s; ua Ef; Gn; *mgl.* Gf). eða skemdar uigh (*mgl.* Gb) vegar (va Bb, c, g; D; Ea; Ge, g, h, s; uinnr Eb, f; vegit Ec, uan Ed; uæga Ga, b, c, p; *mgl.* Gn) Ba, b, c, g, k; D; Ea, b, c, d, e, f; Ga, b, c, e, f, g, h, n, p, s; skiæmdær vigh. eða nidings værk heuir gort Bf; skemðar uig eða niðings uig hefir uegit (*fra* hefir: va Gr) Gi, q, r.
 370 *mgl.* Eb; Ga, b, c.
 371 fyr Fd.
 372 lukaz Bf.
 373 af *tilf.* Bb.
 374 *fra* fe: *mgl.* Ea, e; Fe; 313.
 375 *mgl.* Gh; *fra* fe: *mgl.* Fd.
 376 *mgl.* Bd.
 377 garde Ea.
 378 *fra* i: vattar Gf, h, n, p; segir Gr; *mgl.* 313; *fra* suo: eftir þui sem aðr greinir Fd.
 379 *fra* suo: sua sem i manhelgi vattar (i logbokenne sialfre *tilf.* Ea, c) Ba, b, c, g, k; D; Ea, b, c, e, f; Ff; Ga, b, c; ok adrar aller skulldir loghlegar þær sem ader varo goruer Bf; ok adrær logleghær skulldir Ed.
 380 i logboc *tilf.* Gn.
 381 vij. rettar bot *tilf. som overskrift* Ba; .vij. *tilf. som overskrift* Bg; Gn, p, r; Siaunda *tilf. som overskrift* Eb; Hin .vii. *tilf. som overskrift* Ec; Gh; 6 i margen 313; nytt kapitell uten overskrift 343; Bf *mgl. de to følgende retterbøter*; Ed *mgl. denne retterboten*.
 382 *mgl.* Ef.
 383 .viiij.^{do} Ed; settu 313.
 384 *mgl.* D; Ec; Ge, h, n, p; 313.
 385 *fra* hins: væganða Fb; Gf, i, q, r, s; 343; vtlægja Fe; vtlægja Gg.
 386 fyrri D; 313.

[387](#) *fra* j: taka Bl; Fb; vt leggja 343.
[388](#) af *tilf.* Bd, e; Fd, e; 313.
[389](#) *fra* aðr: locnar se Ba, k, l.
[390](#) af *tilf.* Eb, f.
[391](#) *mgl.* Gt.
[392](#) *mgl.* Ea, d, f.
[393](#) en Ge, s; er Gg, p.
[394](#) adar Ba, b, c, d, e, g, k, l; D; Ea, b, c, d, e, f; Fb, c, d, e, f; Ga, b, c, e, f, g, h, i, n, p, q, r, s; 313; 343.
[395](#) en han felle i þa sok *tilf.* Bd, e; Fc; en þat fe vttlæðezst *tilf.* Fd; en han gerði þa soc *tilf.* Gn.
[396](#) Attando *tilf. som overskrift* Eb; Hin .viiij. *tilf. som overskrift* Ec; Gh; .viiij. *tilf. som overskrift* Gn, p, r; *nytt kapittel uten overskrift* 343.
[397](#) hinu Gg; *mgl.* Ef.
[398](#) vij. Ed; ix.^o Fd; Ta hina sioundu 313.
[399](#) þa at ef 343; *mgl.* Ba, b, c, k, l; Fc, f; Ga, b, c, e, g, h, i, n, p, q, s.
[400](#) *fra* menn: maðr vegr mann Fd; maðr uerðr ueginn Gr.
[401](#) sialfs sins Ed; sealfs hans Fd; sinu sealfs Gn; sins 343.
[402](#) han Ed, e; *fra* skal: a ærfuingi at Bb; skulu ærfingiar Gh, i.
[403](#) hans *tilf.* Ge, g, q, s; hins uegna *tilf.* Gi.
[404](#) *mgl.* D; *fra* skal: take erfingi Fd.
[405](#) rett Ba, k; Ed, e.
[406](#) (och rett *tilf.* 313) eftir loglegom dome *tilf.* Ba, d, e, k; 313; æftir þa men *tilf.* Ea, c; Gn; æptir laghæ dome *tilf.* Ed, e; eftir þan mann *tilf.* Fd.
[407](#) Niunda *tilf. som overskrift* Eb; Gn, p; Hin .ix. rettar (bot *tilf.* Gh) *tilf. som overskrift* Ec; Gh; Hin niunda *tilf. som overskrift* Gr; *nytt kapittel uten overskrift* 343.
[408](#) *mgl.* Ef; *fra* þa: *mgl.* 343.
[409](#) .x. Ba, k, som *begge setter denne retterboten etter den følgende*; .vij. Bf; .viiij. Ed; x. `do´ Fd; attanda 313.
[410](#) rettar bot *tilf.* Gh.
[411](#) *mgl.* Ba, c, g, k, l; Ff; Ga, b, c, e, g, p, r, s.
[412](#) *mgl.* Ef.
[413](#) er 2.
[414](#) skemdr Gq; *fra* eða: *mgl.* Ba, k.
[415](#) eða skemðr *tilf.* Bl; Fb; Gt; 343.
[416](#) sinu Ba, b, c, d, e, g, k; Eb, e, f; Fb, c, d, e, f; Ga, b, c, e, g, h, i, n, s, t; 2; 313; sinu sialfs Bl; Ea.
[417](#) *fra* skal: take hann Fd; a hann at taka Gt.
[418](#) meiri Ba, b, f, k, l; Ea, b, c, d, e, f; Fb, c, d, e, f.
[419](#) sect D; botr Gf.
[420](#) a ser *tilf.* Ea, c; Fd; Gn.
[421](#) lagha Bf; Ed, e; Fd, e; 313.
[422](#) Tiunda *tilf. som overskrift* Eb; Ge, n, p, q, r, s; Hinn .x. *tilf. som overskrift* Ec; Hin x.^a. rettar bot *tilf. som overskrift* Gh; *nytt kapittel uten overskrift* 343.
[423](#) *mgl.* Ef; *fra* þa: *mgl.* 343.
[424](#) .ix. Ba, k; Ed; .viiij. Bf; xi. Fd; niundu 313.

425 þat Fb, e.
 426 mgl. Fe.
 427 mgl. Ea, b, c, e; 313.
 428 þat sem veg<...> atti tilf. 2.
 429 mgl. Fd; Ge, f, g, p, q, s.
 430 i tilf. 343.
 431 ef Fe; 313.
 432 er tilf. Ba, c, g, k; Fb, c, d, f.
 433 maðr Ba, c, d, e, g, k; D; Ea, b, c, e, f; Fd, e, f; Ga, b, c, e, g, h, n, p, q, s; 2; 313.
 434 vegennar Fd; mgl. Ed; Gh.
 435 fra einar: øyris Bb.
 436 mgl. D.
 437 fra en: þa fellr (nu tilf. Gg, i) Ge, g, i.
 438 fra fællr: skal æigi falla Ef; fra en: þa fællr nu ei Fd.
 439 fyrri Ba, b, c, d, e, f, g, k, l; D; Gb, c; 2.
 440 fra allt: fe Ba, b, c, k; allt Ee; mgl. Bf, l; Ed.
 441 mgl. D; Ea, b, c, d, e, f; Ff; Ga, b, c, i; 2; fra fe: mgl. Fd; fra allt: mgl. Fb; Gp.
 442 fra fe: mgl. Gn; fra allt: mgl. Bd, e; Gf; 343.
 443 mgl. Ge; fra suo: mgl. Ef.
 444 skilr D; Ea, b, c, e, f; Fe, f; Ga, b, c, i, n, p, r, s; 313.
 445 belki Ba, c, g, k; D; Ff; Gc, e, f, g, h, i, n, p, q, r, s; 2; bolc Fe.
 446 en Fe.
 447 slíka sekt Ba, k; slík sæct Bc, g; D; Ea, c, e, f; Ga, b, c, h, p, n; 2; slíkt sætt Eb; sækz hann Gr.
 448 mgl. Ef.
 449 fra þar: mgl. 2.
 450 aðr Gn.
 451 vattar Ba, c, d, e, g, k; D; Ea, b, c, e, f; Fb; Ga, b, c, f, h, i, p; 2; skil Fe; Gs, n; 313; vattar æda skill 343; fra sæckt: skil sækt till Bb; fra ok: mgl. Bf, l; Ed; Fc, d, f; Ge, g, t.
 452 .xi. Rettarbot tilf. som overskrift Bg; Gb; .xj. tilf. som overskrift Ec; Ge, n, p, q, r, s; Hin xi.^a tilf. som overskrift Gh; nytt kapittel uten overskrift 343; følgende retterbot mgl. Fe.
 453 mgl. Ef; fra Þa: mgl. 343.
 454 .ix. Bf; .x. Ed; 313; xij.^{to} Fd; fra Þa: kanskje bortskåret 50A5, som plasserer denne retterboten mellom kap. 5 og 6 i Mannhelgebolken.
 455 rettar bot tilf. Ga, b, c.
 456 nu tilf. Ba, c, f, g, k, l; D; Eb; Fc; Gc, e, g; 313; oc tilf. Ga, b; með tilf. Gh.
 457 þo er mæst Bl; mgl. Gn; fra gaf: mgl. Bf; Ed; Gf, q, s; 2; 50A5.
 458 er þo er mæst tilf. Fb; er mest er tilf. 343.
 459 a Ec; Nu 50A5; mgl. Ea, e; Ga, b, c.
 460 fællir 313.
 461 slík Bf; þat Eb, f; 2; slíkt Ed.
 462 mal Bf; Ed; Fb, d; mal oc uerk Ga, b, c.
 463 maðr Gn.
 464 hefði Gr.

465 lifi sinu Fc; Ge, g, p, s; lifi 2; *fra* firir: j friði j lifi 50A5.
466 *fra* lifinu: *mgl.* Fd; Gt.
467 *fe tilf.* Ff.
468 *bæði tilf.* 2.
469 *mgl.* Fd.
470 *eda* Bc; D; Ed, f; Ga, b, c, p.
471 *mgl.* Ba, c, e, g, k, l; D; Ea, b, c, d, e, f; Fb, f; Ga, b, c, e, f, g, h, n, p, q, r, s, t; 2; 343.
472 *fra* lausu: *lande ok lausum* øyri Bf; Gi; *lande ok lousum* øyri Fc; *bæðe lausu ok fostu ok lifinu með* Fd.
473 *tilf. over linjen* 343; *mgl.* Bb; D; Ef; Ga, b, c.
474 *maðr* Ba, b, c, e, f, k, l; D; Ea, c, d, e; Fb, f; Gt; 2; 313; *mgl.* Eb, f; Ga, b, c, e, f, g, n, q, s; 343; *fra* at: *mgl.* Gh, p.
475 *drepe* Eb; *drap* Gr.
476 *vm* Gt.
477 *logsagu* Bk; *logsokn* Gg; *fra* firir: *mgl.* Ed.
478 *menn* Fd.
479 *mgl.* Fc.
480 *mgl.* Ef.
481 *ok* Be; *fra* hondd: *mgl.* Gh.
482 *fra* høggr: *aflimar mann* Fd.
483 *mgl.* Ef; 343.
484 *mgl.* Ee; Fd; *fra* eða: *mgl.* Bf, l; Ed.
485 *eða aflima<...> tilf.* 50A5.
486 *mgl.* Ef.
487 *auga* Eb, e, f; Fb, d; Gp; *augun* Ga, b, c.
488 *manna* Ec; *a manne* Fc; Ge, g, s; *mgl.* Eb, e, f; Ff; Ga, b, c, q, r.
489 *mgl.* 343.
490 *or tilf.* Ga, b, c, h.
491 *manni* Bb, e, l; Ec; Fc; Ge, i, q, s; *a manne* Ff; *fra* eða stinggr: *mgl.* Ea; 2.
492 *mgl.* Ef.
493 *mgl.* Ff; *fra* eða meiðir: *mgl.* Bd, e; Fd; *fra* eða stinggr: *mgl.* Bf; Ed.
494 *mgl.* Ba, b, k; Eb, d, e; Fc, f; Ga, b, c, e, f, g, h, i, n, p, q, r; 2; 313.
495 *mgl.* Ef; 343.
496 *her shutter* Ff.
497 *mgl.* Ba, b, c, k, l; Ea, b, c, e; Ge, g, h, n, p, q, r, s; 313.
498 *mgl.* Ga, b, c, i; 2; *fra* eða: *mgl.* Bd, e, f; Ef.
499 *eða tilf.* Ea, b, c, e.
500 *mgl.* Bd, e; *fra* sin: *mgl.* 50A5.
501 *mgl.* Ea, b, c, e, f; Ga, b, c; 2; *fra* son *mgl.* Gf.
502 *mgl.* Bb; Gh, q.
503 *eda tilf.* Bg; Ge, g, i, n, p, r, s; 2; *sinnj tilf.* 50A5.
504 *mgl.* Ea, b, c, e, f; Ga, b, c.
505 *fra* eða: *mgl.* Bf; *fra* eða son: *æðr modor. brodor æðr systur* Ed.
506 *egin* Fd; *mgl.* Gf, i.

507 *fra* sialfs: sina Ba, d, e, k; Fd; Gi; 313; *fra* eða: *mgl.* Bf; Ed; 2.
 508 *fra* broðor: Modr æda dottr. Brodr æda systur 343.
 509 eda bonde kono sinæ *tilf.* Bf; 343.
 510 Oc sua ef 343.
 511 *mgl.* Ba, b, c, d, e, g, k; Eb, e, f; Ga, b, c, e, g, h, i, p, q, s, t; 2; 313.
 512 sialfum ser Ba, b, d, e, f, k, l; Ea, b, c, d, e, f; Fc; Ga, b, c, e, g, h, i, n, s; 2; 313.
 513 drepr Bd, e; Gt.
 514 maðr *tilf.* Bb.
 515 innan stoks *tilf.* Fd.
 516 at 2.
 517 hans Gr; *fra* sialfs: sinu Ba, b, c, g, k; Ea, b, c, e; Fc, d; Ga, b, c, e, g, h, n, p, s; 2; 50A5; 313; sinu sialfs Bl; *fra* eða vegr: *mgl.* Ef.
 518 eða innan garðz. þar sem huæfr vm akr eða æng *tilf.* Fd.
 519 *mgl.* 343.
 520 löypir Ba, b, c, f, g, k, l; Ga, b, c; 50A5; laupa Gn.
 521 *mgl.* Ba, b, c, g, k; Ga, b, c; 313.
 522 eiginna Ba; 313; æigni Bb; Ga, b, c; æigin Bc, g, l; Ea, b, c, e; Fb, c; Ge, i, n, p, r; 2; 343; æighinni Bd, e; Gf, g; eignar Ed, f; Gt; *fra* með: *mgl.* Gh.
 523 kono Ba, b, c, d, e, g; Ea, b, c, e, f; Fc; Ga, b, c, e, f, g, h, i, n, p, r, t; 2; 343.
 524 annars manz Bb; Fc; Ge, g, i; manns Bc, d, e; Ea, b, c, e, f; Ga, b, c, f, h, p, t; 2; 35; 343; annarra manna Gq, r, s; *fra* eignum: egins manz kono Fd.
 525 taka Ba, b, c, g, k; Ee, f; Ga, b, c, f, h, i, q; 35; taka men Ea, c; Gn.
 526 konor Ba, b, c, f, g, k; Ea, b, c, d, e; Fb; Gf, h, n, q; 2; 313; 343.
 527 ok Bc, g; Ea, c; Gn.
 528 mote guðs rette *tilf.* Ea.
 529 sua ef Fd; *mgl.* Ee, f.
 530 falsa Ee.
 531 *mgl.* Bb, d, e, f, l; Ee; Fb; Gi; 2.
 532 *mgl.* Fb.
 533 uars *tilf.* Bg; Ec, d, e; Fc; Gt; 2.
 534 *mgl.* 35.
 535 han *tilf.* Ba, b, k; 313; maðr *tilf.* Bc, g; Eb, f; Ge, g, s.
 536 æðr Ed; Fc; Gi, r, t.
 537 *fra* bref: insigli Ba, b, c, g, k; Eb, f; Gb, c, e, g, n, p, s; 2; 313; bref Bd, e; Ea, c; Gq.
 538 hans Fd; *fra* konungs eða: hefir Gh.
 539 til ranzsaks eða landz vistar *tilf.* Fd; 2; til landz uistar *tilf.* Gi.
 540 *mgl.* Ee.
 541 drep madr *tilf.* 343.
 542 *fra* i: i herbirgi (*fra* i: *mgl.* Bf; Ed) hia konunge. (konungs Gn; drepr maðr man *tilf.* Gf) eda (*mgl.* Bf; Eb, d, f) i (a Gi) hans (konungs Bb, c, d, e, f; Ea, b, c, d, e, f; Fc; Ga, b, c, e, f, g, h, i, n, p, q, r, s; 2) garde (*fra* eda: *mgl.* Bg) Ba, b, c, d, e, f, g, k; Ea, b, c, d, e, f; Fc; Ga, b, c, e, f, g, h, i, n, p, q, r, s; 2; 313; i herbirgi hia k<...> 50A5.
 543 i Bk; Ea, b, d, e; Fb; 313; *mgl.* Ba; Ef.

544 hans Fd.
 545 eða j konungs herbyrgi hia konungi tilf. 35.
 546 mgl. Bb.
 547 mgl. Fb, c, d; 2.
 548 hans Ba, b, c, g, k; Ef; Fc, d; Gf, g, h, i, n; 2; 313; fra eða: þo at konungr se æi i garde (æðr a skipi tilf. Ed) Bf; Ed; mgl. Gq.
 549 hans tilf. Gb, c; 35.
 550 mgl. Ba, b, f, k; Ea, c, d, f; Fd; Gf, h, i, p, r.
 551 fra kono: konor naudgar Bf; Ed; Fd; fra eða: mgl. 313; 343; fra i: nauíst 50A5.
 552 oc Gg.
 553 hefniz Ba, f; Eb, d, e; ægnir Ea.
 554 men Ea, e.
 555 mgl. Gh.
 556 botr Fd; Gh.
 557 eftir Ba, k; Ed; Fd; Gp; 313; fra eða. tækr: mgl. Ef.
 558 þa tilf. Bf, g; Ea, b, c, d, e; Fb, c, d; Ga, b, c, e, g, h, n, p, s; 35; 343.
 559 En Ba, b, c, d, e, f, g, k; Ea, c, d, e; Ga, b, c, e, f, g, h, i, n, p, q, s; 35; 313; Nu Eb; Fd; Nu en Ef.
 560 mgl. Eb, f.
 561 er tilf. Bb, f; Gh.
 562 sem Gf, h, i, r; fra sa: mgl. Ea, c; fra ef: huerr sem Ge, g, n, q, s; ef einhuer Gn.
 563 fra at sliku: mgl. Ba, b, c, d, e, f, g, k, l; Ea, b, c, d, e, f; Fb, d; Ga, b, c, e, f, g, h, i, n, p, q, r, s, t; 35; fra sa: er 313; mgl. 50A5; fra ok: þa nv ein hverr sem 2.
 564 þau Ea, d, e; þessi Ec; Gn; 2; slikt Ge, g, p, s.
 565 35 avslutter landslovdelen med vbo<...>.
 566 uerk Ba, b, c, d, e, g, k, l; Eb, e; Fb, d; Ga, b, c, e, f, g, h, i, s; 2; 313; giold Gn; fra at sliku: sem slikt vbotta 343.
 567 fra sa er: værðr aat sliku sannr Fd; fra eða høggr hondd: eða myrdir mann. etcetera D.
 568 slutten av retterboten mgl. Ef.
 569 lete Ba, b, c, d, e, f, g, k, l.
 570 aldre Bf.
 571 þet tilf. Ba, k; 313; falla æda tilf. 343.
 572 værdæ Bf; Fd; falla Ea, c, d; Ge, g, h, s; i falla 2; fra sa er: er sa sem gud late alldri uærðæ at j slikt mall kome Ed.
 573 oc tilf. Ba, b, c, d, e, f, g, k; D; Ea, b, c, e; Ga, b, c, e, g, h, n, p, s; 313; 343.
 574 sa Ba, c, d, e, g, k; D; Eb, c; Ga, b, c, e, g, h, n, p, s; 2; 13; 50A5; 313; 343; hann Bb; Ea, e; hann sialfur Ed; Fd; fra ok ef éinhværr: En þo at sa Fc.
 575 fra hafe: firir gerir Bl.
 576 lifi Bc, e, g; D; Ee; Ge, g, h, i, n, r, s; 50A5; lifi sinu Bf; Ed; Fc; Gf, q, t; fe ollu Fd.
 577 fra lifinu: mgl. 343.
 578 mgl. Gq.
 579 mgl. Bd, e; Eb; Gp; fra sinu: mgl. Bf; Ed; Gt; fra fe: ollu þui er hann atti Bl; Fb; friði sinum Fd.
 580 mgl. Bc, k; Ee; fra einn: hann Fd; Gh; fra a: æro 13.
 581 barn Gi.

[582](#) *mgl.* Bc, g, l; Ea, e; Fb, c; Ge, f, g, i, q, r, s, t; 313; 343.
[583](#) *sic tilf.* Ba, f, k; Ed; 313.
[584](#) skal Fd.
[585](#) þeir *tilf.* 2.
[586](#) maðr Fd; 343.
[587](#) fyrst *tilf.* Fd.
[588](#) bornum sinum Fd.
[589](#) *mgl.* Eb; Fd; Gf; 343.
[590](#) *mgl.* 50A5.
[591](#) *mgl.* 2.
[592](#) hefir átt Gi; *fra* þui: hins utlæga Fd; Gt; 343.
[593](#) æða *tilf.* Fb.
[594](#) *mgl.* Gf, i, n.
[595](#) er *tilf.* Ba, b, c, d, e, f, g, k, l; Fb.
[596](#) til *tilf.* Ba, f, k, l; Fb, c, d; 313.
[597](#) en Ge, i, s.
[598](#) þu Ba; bornen Bc, g; barn Bf; Gt; þau Bk; Eb; Fd.
[599](#) ero *tilf.* Ba, b, c, d, e, g, k, l; D; Ea, b, c, d, e; Fb, c, d; Ga, b, c, e, f, g, h, i, n, q, r, s; 2; 13; 313; 343;
verdr *tilf.* Bf; ero or omegð eða *tilf.* Gp; er *tilf.* Gt.
[600](#) mataunnungr D; matonnongr Gt.
[601](#) herfra er det lakune Gf.
[602](#) at Ba, d, e, f, g, k; Ed; Ge, g, i, s, t; 313.
[603](#) er Ba, b, e, g, k, l.
[604](#) *mgl.* Ea, c; 343.
[605](#) vinz Ba, b, c, d, e, f, g, k, l; D; Ea, d; Fb; Ga, b, c; 2; 13; 50A5; 343; uirðizt Gi.
[606](#) *fra* eptir logum: þa skal þo fyrri bornum ætla at ei vinnizst mæira en til eins forlags eyris Fd; *hele*
denne retterboten mgl. Fe; *her shutter* 50A5.